

บทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนใน
เขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

**The role of strengthening local leaders in the development of local
communities in Mueang Khon Kaen District,
Khon Kaen Province**

อภินพ ฮาดภักดี, พระครูสมุห์ ธีระพงษ์ นรินโท,
กัณติชา ศรเสนา, พระพิทักษ์ ปุณฺณกาโม และ พระเอกนรินทร์ เขมกาโม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

**Aphinop Hadpagdee, Phrakhrusamu Teerapong Narindo,
Kanticha Sonsena, Phra Phithak Punyagamo and Phra Aeknarin kemakamo**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus
Corresponding Author, E-mail: mahakitti2017@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และ 2) เพื่อการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นสนับสนุนให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมหารือ การเวทีสาธารณะ การรณรงค์ การเข้าร่วมสังคมออนไลน์ทางการเมืองส่งเสริมให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ เข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนในหน่วยงานท้องถิ่น หรือองค์กรต่างๆ สนับสนุนให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม

* วันที่รับบทความ : 10 พฤศจิกายน 2567; วันแก้ไขบทความ 18 พฤศจิกายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 19 พฤศจิกายน 2567

Received: November 10 2024; Revised: November 18 2024; Accepted: November 19 2024

1. การพัฒนาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนศาสนากับการเมือง จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครอง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้กับประชาชนในพื้นที่ชมรมพุทธศาสนากับการเมือง จัดเวทีสาธารณะ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขชมรมพุทธศาสนากับการเมือง รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

คำสำคัญ: บทบาทการสร้างเสริม; ผู้นำท้องถิ่น; การพัฒนาท้องถิ่นชุมชน

Abstract

This research aims to 1) study the role of strengthening local leaders in the development of local communities in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province, and 2) develop the role of strengthening local leaders in the development of local communities in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. This research uses a qualitative research model with two study methods: qualitative research by in-depth interviews and focus group discussions. The research results can be analyzed as follows:

The study found that:

1) The role of strengthening local leaders in developing local communities in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. The research results found that the role of strengthening local leaders encouraged people who were interested in political activities in the area to participate in various activities, such as discussion meetings, public forums, campaigns, and participation in political online communities. It encouraged people who were interested in political activities in the area to run for election as representatives of the people in local government agencies or organizations. It supported people who were interested in political activities in the area to have channels to express their opinions, suggest development guidelines, and monitor the work of government agencies and civil society.

2) Development of the role of strengthening local leaders in the development of local communities in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. The research results found that the development of the role of strengthening local leaders in the development of local communities, religion and politics, organized training to provide knowledge about the principles of Buddhism related to politics, governance, and political participation for people in the area. The Buddhism and Politics Club organized a public forum to listen to people's opinions about various problems in the area and jointly find solutions. The Buddhism and Politics Club campaigned for people to exercise their right to vote.

Keywords: Role of promotion; Local leaders; Local community development

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาความยากจนของประชาชนมาช้านาน อีกทั้งในปัจจุบัน ประเทศไทยยังประสบปัญหาความขัดแย้งทางความคิดที่แตกต่างกัน โดยขาดกระบวนการที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาจนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นหลายครั้งที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาของ ภาครัฐมุ่งเน้นการปฏิรูประบบการบริหารราชการส่วนกลาง การแก้ไขปัญหาาระบบเศรษฐกิจโดยการ ขึ้นภาษี การแก้ไขปัญหาทางสังคมเน้นที่การควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวสามารถแก้ไขให้ครอบคลุมรอบด้านจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุน ทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่ ที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม (People Participation) ใน การแก้ไขปัญหาของเมือง และชุมชน โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (Self Reliance) (คณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา,2545)

การพัฒนาประเทศโดยยึดพื้นที่ชุมชนเขตเมืองเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้เป็นเมืองที่น่าอยู่เหมาะต่อการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วถึงและเป็นการ สร้างฐานทางเศรษฐกิจและรายได้จากพื้นที่เศรษฐกิจใหม่มากขึ้น สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) การพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตเมืองเพื่อเชื่อมโยง เชิงกายภาพสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อสนับสนุนการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการกระจายความเจริญในการพัฒนาชุมชน จังหวัดและเมือง ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ รวมถึงพื้นที่จังหวัดที่ กาลังเติบโตเป็นเมืองซึ่งจะเชื่อมโยงกับจังหวัดอื่น ภายในประเทศและตามยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภาค เมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ โดยการขับเคลื่อน ทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากร โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ไปสู่การพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่น่าอยู่และมีศักยภาพรองรับการค้า การลงทุนการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ได้ โดยการดำเนินการของภาครัฐนั้นอาจไม่เพียงพอ ต้อง อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐานสำคัญในการลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม และสร้าง กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต โดยต้องใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชุมชน” ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่จะพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งของเมือง ให้น่าอยู่ได้อย่างยั่งยืนโดยคำว่า “ชุมชนเข้มแข็ง” นั้น เป็นคำจำกัดความที่หมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆ ต้องการที่จะพัฒนาชุมชนตนเองไปสู่สิ่งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของคนในชุมชนว่ามีความสามารถบริหารจัดการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยชุมชนเข้มแข็ง นั้นคือ ชุมชนที่ประชาชนมีความสามัคคี มีส่วน ร่วมในการดำเนินการของชุมชน สมาชิกในชุมชนใช้ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ประชาชนใน ชุมชนให้ความร่วมมือในการทำงานระหว่างชุมชนกับเทศบาล สมาชิกในชุมชนมีจิตอาสาและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

เพราะทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบร่วมกัน กล่าวคือ “ชุมชน” คือ กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันตามพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ หรือกลุ่มคนที่อยู่รวมตัวกัน ณ ที่ แห่งใดแห่งหนึ่งที่ทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยมีโครงสร้างและวัตถุประสงค์การดำเนินงานของ สมาชิกในชุมชนที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยสมาชิกในชุมชนมีความตระหนักในเอกลักษณ์ของชุมชน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน^๔ซึ่งสมาชิกในชุมชนเองมีส่วนในการกระทำ ต่อสภาวะแวดล้อมทางกายภาพให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของตนเอง โดยปรับปรุงแก้ไข สร้างที่ อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ หรือท าลายความเป็นชุมชน ในความเป็นชุมชนก็มีบริบทที่ แตกต่างหลากหลายไปตามสภาพของสังคมและความเจริญของชุมชนนั้นๆ โดยสามารถแบ่งความ เจริญเติบโตของชุมชนได้เป็น 2 ประเภทตามจำนวนประชากรและความเข้มข้นทางเศรษฐกิจของ ชุมชน คือ ชุมชนชนบท และชุมชนในเมือง (สรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม, 2554)

นักคิดในแนวนุษนิยม (Human Perspective) โดย Nisbet เห็นว่าสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะชุมชนในเขตเมืองก ลังท ำให้เกิดความสูญเสียความรู้สึกผูกพันของชุมชน (Sense of Community) โดยเห็นว่าสังคมสมัยใหม่ไม่สามารถตอบสนองให้ปัจเจกบุคคลเกิดความมั่นคง ลักษณะ ของรัฐบาลเมืองสมัยใหม่ก็ไม่สามารถตอบสนองความมั่นคงของคนได้ ไม่มีเมืองใดขนาดใหญ่ใดที่สามารถสนองความต้องการทางจิตของคนได้ เพราะธรรมชาติแล้วองค์กรเหล่านั้นมีขนาดใหญ่ ซับซ้อนเป็นทางการเกินไปทางเลือกที่เกิดขึ้นคือ การเรียกร้องให้รัฐมีการจัดตั้ง “ชุมชนขนาดเล็ก” เพราะมีความเหนียวแน่น และชุมชนขนาดเล็กนี้จะช่วยท ำให้สมาชิกในชุมชนช่วยกันฟื้นฟูสภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคมให้ดีขึ้น ชุมชน จึงต้องมีการกระทำที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความร่วมมือร่วมใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นสังคมที่รู้จักกันใกล้ชิดสนิทสนม แต่การขยายตัวของเมือง การขยายตัวของ ความเจริญ ก่อให้เกิดสภาวะความแตกแยก ความวิตกกังวล ความโดดเดี่ยว ความเจียบเหงาม ความไม่ สนใจใยดีห้ต่อคนในชุมชน และท้องถิ่นของตน หรือรู้สึกรับผิดชอบต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้าง เพราะชุมชนไม่เคยมีแนวคิด วิธีการ และกระบวนการวางแผนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือภายในชุมชนตนเอง เพื่อเป็นกระบวนการสำหรับการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และการที่ ชุมชนมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูงก็ส่งผลให้ชุมชนขาดความร่วมมือร่วมใจในการท างานร่วมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่พัฒนาไป อย่างรวดเร็ว สมาชิกในชุมชนไม่มีเวลาที่จะหันหน้าเข้าปรึกษาหารือกัน จึงทำให้ขาดความตื่นตัวที่จะ ร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง

โดยเฉพาะในปัจจุบันชุมชนของประเทศไทย โดยเฉพาะบางองค์กรชุมชนยังไม่สามารถ ร่วมกันจัดการปัญหาของตนเองและของชุมชนได้ โดยชุมชนขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งด้าน เงินทุน ด้านบุคลากรที่จะมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือมาฝึกอบรมให้แก่สมาชิกใน ชุมชน ขาดแนวกระบวนการการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชุมชน ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ ของรัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชนมาจัดการปัญหาในชุมชน เนื่องจากสมาชิกของชุมชนยังขาด ความสามารถในการจัดการชุมชน

จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ และองค์กร พัฒนาเอกชนเมื่อชุมชนขาดความเข้มแข็งแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่จะตามมาดังนี้

1. ปัญหาทางสังคม ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหา ที่คนยากไร้
2. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาคนยากจน ปัญหาหนี้สิน นอกระบบ ผู้นำชุมชนคอร์รัปชัน
3. ปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาขยะ ล้นเมือง
4. ปัญหาทางการปกครอง ได้แก่ ขาดกระบวนการวางแผนชุมชน ขาดการมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชน กับท้องถิ่น

ปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนหากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจัง หรือขาดแนวทางการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในตนเอง ชุมชนก็จะไม่สามารถสะท้อนปัญหาที่แท้จริงออกมาได้อย่างชัดเจน การแก้ไขปัญหาก็จะทำแค่เฉพาะบางเรื่อง บางจุดที่เร่งด่วน ไม่มีการบูรณาการแก้ไขปัญหาใน ระยะยาวแบบภาพรวม (Holistic) จึงทำให้ระบบความคิดในการแก้ไขปัญหาไม่ได้เชื่อมโยงไปสู่ แนวคิดที่จะแก้ไขปัญหได้อย่างแท้จริง (ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปลัมภ์, 2558)

ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้ “ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง” กล่าวคือ การที่สมาชิก ในชุมชนมีความสามารถบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเข้าร่วมคิด ร่วมทำมีการ เรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติความเป็นชุมชนจะทำให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาวิกฤตในลักษณะต่างๆ และชุมชนเข้มแข็ง คือชุมชนที่สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน มีการรวมกลุ่มองค์กรในชุมชน ผู้นำมีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ในชุมชน สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีอาชีพสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ครอบครัวมีความ อบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน มีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน อยู่พร้อมหน้าและมีสุขภาพที่แข็งแรง สมาชิกในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหภายในชุมชนได้ด้วยการมีส่วนร่วมนอกจากนั้น ชุมชน เข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนจะต้องมี ความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมและ มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา หรือร่วมกันพัฒนา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชน โดยสามารถบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหา ต่างๆ หรือดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ได้ด้วยชุมชนเอง รวมถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่จะ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในชุมชนได้ (จุฬามณี แก้วโพหนอง, ทรงพล โชติกเวกุล, ปัญญา คล้ายเดช และพระสุนทร ชำกรม, 2551)

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ได้กล่าวว่าชุมชนเข้มแข็ง คือ กลุ่มคนในชุมชนต้องมีความสามารถที่ จะเรียนรู้สามารถปรับตัว แก้ไขปัญหา สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง โดยรัฐเป็นผู้คอย สนับสนุน สร้างความสัมพันธ์แบบ Symmetrical มีความเป็นหุ้นส่วน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ด้วยความ เป็นธรรมของประชาชน รัฐกับชุมชนจะต้องอยู่ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลซึ่งกันและ กันโดยในการศึกษาครั้งนี้

จะยึด “ชุมชน” เป็นศูนย์กลางของการศึกษานั้นก็เพราะ ชุมชน คือ ฐานรากของระบอบประชาธิปไตย และเป็นฐานรากของระบอบการปกครองของไทยที่จะเชื่อมโยง กันระหว่างรัฐ-ชุมชน-ประชาชน ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นจุดเชื่อมระหว่างรัฐกับชุมชนเนื่องจากชุมชนเป็นยุทธศาสตร์การท างานที่สำคัญ เพราะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนที่อยู่ใน องค์กรปกครองนั้น จะท าให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอื่นๆ ได้รับทราบแนวคิด กระบวนการ หรือวิธีการ ที่สมาชิกในชุมชนดังกล่าวได้ใช้ในชุมชนของตนเองจนประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนา ชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันทางด้านความเจริญ จำนวนประชากร ทัศนคติ กระบวนการรวมกลุ่ม หรือแนวทางการปฏิบัติระหว่างสมาชิกในชุมชนโดยผลของการศึกษา ครั้นนี้จะท าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะมีขนาดใหญ่มากขึ้นและมีความซับซ้อนเพราะความเป็น เมืองมากขึ้นสามารถนำไปใช้งานในการแก้ไขปัญหาและวางแผนการสร้างชุมชนเข้มแข็งร่วมกัน อีกทั้งสถาบันการศึกษา ผู้นำ ชุมชน และสามารถนำไปเป็นแบบอย่างเพื่อการวางแผนการพัฒนาชุมชนของ ตนเอง และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกันภายในชุมชน หรือระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยการศึกษาชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นชุมชนในเขตเมืองจะสามารถสะท้อน แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองของประชาชนที่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ โดย ทำการศึกษาชุมชนบางตลาดพัฒนา 2 และชุมชนประชาณีเวศน์ 2 ระยะ 3 เขตเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งชุมชนทั้งสองเป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นหมู่บ้านจัดสรร ประชากรส่วนใหญ่ไม่ใช่คนดั้งเดิมแต่เป็น ประชากรที่อพยพมาจากจังหวัดอื่นๆ เพื่อเข้ามาท างานในเมืองหลวง ชุมชนทั้งสองตั้งอยู่ในเขตจังหวัด นนทบุรี เป็นชุมชนที่มีลักษณะการรวมกลุ่มชาวบ้านกันอย่างหลวมๆ แต่มีความเหมือนกันในด้าน เข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีความรักความสามัคคีเกื้อหนุนกัน ชุมชนมีการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ร่วมกันโดยส่วนรวม ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สมาชิกในชุมชนมีความมั่นคงใน อาชีพ และรายได้ในครัวเรือน ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อท าเนกิจกรรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และชุมชนมีความทั่วถึงทางด้านสาธารณูปโภคและ สาธารณูปการ (กัมพล เพ็ชรล้อมทอง,สุรภา เอมสกุล และ ธนัสนา โรจนตระกูล, 2564)

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการศึกษา เปรียบเทียบความเข้มแข็งของชุมชนทั้งสองแห่ง โดยการจะท าการศึกษาลักษณะของชุมชน ผู้นำ ชุมชนที่อุทิศตนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาทคณะกรรมการชุมชน ชุมชนมีกระบวนการบริหารงานชุมชนที่ชัดเจน ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองสูง ชุมชนได้รับการจัดสรร งบประมาณจากเทศบาล ชุมชนมีลักษณะพื้นที่ทางกายภาพของชุมชนที่เอื้ออ านวยต่อการรวมกลุ่ม และชุมชนกับเทศบาลมีความร่วมมือกันเพื่อหาค่านัยสำคัญของปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการส่งเสริม ชุมชนจนประสบความสำเร็จ จนสามารถเป็นชุมชนเมืองที่มีความเข้มแข็ง และการศึกษาครั้งนี้ยัง สามารถนำไปใช้การศึกษาวิจัยได้ในอนาคตเพื่อศึกษาสภาพความเมืองที่ส่งผลต่อแนวคิด กระบวนการ หรือวิธีการปกครองที่มีผลต่อชุมชนในเขตเมืองอื่นๆ ที่จะสามารถพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็ง ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เพื่อศึกษาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.2 เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทั้งหมด 2 ประเภท ได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview Form) และ 2. แบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion Form)

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และนำหนังสือขอความร่วมมือไปให้กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย 2 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จดบันทึก อัดเสียงการสนทนา การสังเกต ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 3) จัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อหาข้อเสนอแนะถึงแนวทางการส่งเสริมการนำเอาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ

2. การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (In-depth interview)

2.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3 คน นายกเทศบาลตำบล 6 คน และเลขานุการหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น 1 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview)

2.3 การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์จากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยบูรณาการกับแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

พบว่าบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมหารือ การเวทีสาธารณะ การรณรงค์ การเข้าร่วมสังคมออนไลน์ทางการเมืองส่งเสริมให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ เข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนในหน่วยงานท้องถิ่น หรือองค์กรต่างๆสนับสนุนให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

พบว่า การพัฒนาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน ศาสนากับการเมือง จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครอง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้กับประชาชนในพื้นที่ชมรมพุทธศาสนากับการเมือง จัดเวทีสาธารณะ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขชมรมพุทธศาสนากับการเมือง รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่มีความสำคัญ “บทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1) บทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นสนับสนุนให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมหารือ การเวทีสาธารณะ การรณรงค์ การเข้าร่วมสังคมออนไลน์ทางการเมืองส่งเสริมให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ เข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนในหน่วยงานท้องถิ่น หรือองค์กรต่างๆ สนับสนุนให้ประชาชนที่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูปลัด อำนาจ สุมโน (จิตรมโน), พระมหาวิรุฬ วิโรจน์ และพระครูประยุตสารธรรม, 2566) ได้ศึกษา พฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในเขตตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนในเขตตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น มีคิดเห็นต่อพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการรู้จักเหตุใจ รองลงมาคือ ด้านการรู้จักผลรองลงมาคือ ด้านการรู้จักชุมชน รองลงมาคือ ด้านการรู้จักตน รองลงมาคือ ด้านการรู้จักประมาณ รองลงมาคือ ด้านการรู้จักบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการรู้จักเวลา (2) ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในเขตตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นพบว่าประชาชนที่มี เพศและอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสัปปริสธรรม 7 ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสัปปริสธรรม 7 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (3) ข้อเสนอแนะประชาชนและองค์กรทางพระพุทธศาสนาควรมีการเสริมสร้าง และพัฒนาการบริหารท้องถิ่นตามหลักสัปปริสธรรม ในเขตตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น โดยมีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และแต่งตั้งผู้ตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบอยู่เสมอ รวมทั้งส่งเสริม และปลูกฝังให้ประชาชน นำหลักสัปปริสธรรม 7 มาปฏิบัติ รวมทั้งขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มาให้การสนับสนุนและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ

2) การพัฒนาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบทบาทการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนศาสนากับการเมือง จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของ

พระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครอง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้กับประชาชนในพื้นที่ชมรมพุทธศาสนากับการเมือง จัดเวทีสาธารณะ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขชมรมพุทธศาสนากับการเมือง รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระเมธี วังใน, พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ธนินันท์ คุ่มถิ่นแก้ว, 2567) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักอิทธิบาท 4 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน ส่วนปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ผู้ปกครองท้องถิ่นยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาที่ตรงตามหน้าที่การงานยังไม่สามารถให้ความแนะนำในการแก้ไขปัญหาเวลาที่ประชาชนในชุมชนเกิดปัญหา การแบ่งงานกันทำยังไม่มีชัดเจน การทำงานบางครั้งเป็นการแก้ไขเฉพาะหน้า และยังไม่มีการวางแผนในการทำงานที่เป็นระเบียบการบริหารจัดการงบประมาณของรัฐยังไม่ทั่วถึงแก่ชุมชนมากเท่าที่ควร การปกครองดูแลชุมชนยังไม่มีมาตรการที่แน่นอนเป็นลายลักษณ์อักษร ยังไม่มีกฎระเบียบที่ใช้ในการดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้ง และให้ความรู้ ทั้งทางด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง และ ด้านแบบแผนการตัดสินใจการเลือกตั้ง อย่างเป็นรูปธรรม และให้ทั่วถึงทุกกลุ่มคน การสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนา

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาและให้ความรู้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

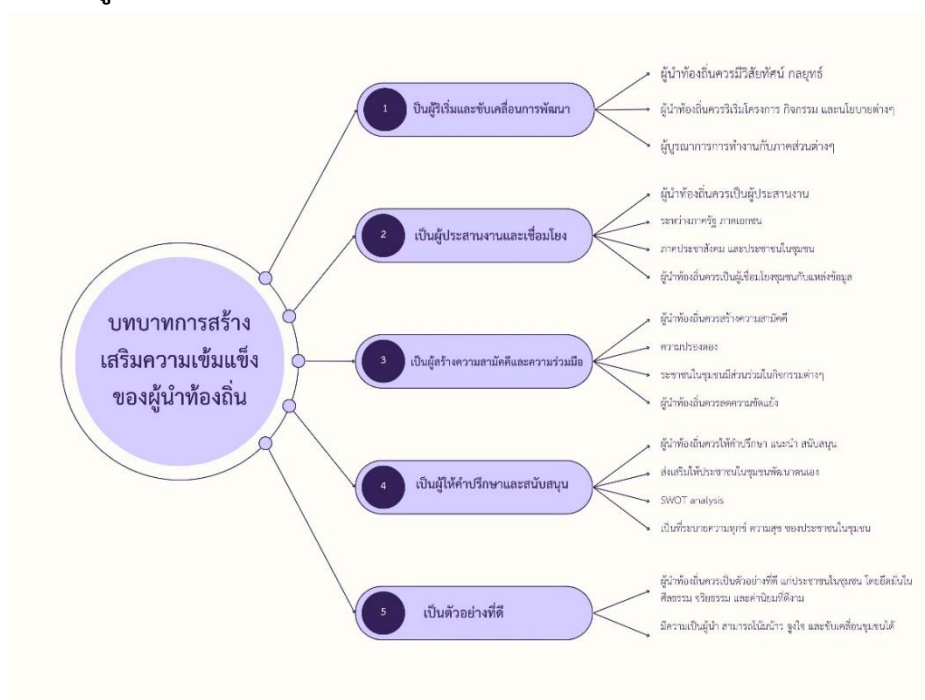
2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อให้เห็นพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน

3.2 ควรศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง โดยใช้หลักธรรมที่เป็นการพัฒนาการเลือกตั้งให้ดีขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย

องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

พระครูปลัด อำนวย สุ่มโน (จิตรมั่น), พระมหาวิรุฬ วิโรจน์ และพระครูประยุตสารธรรม. (2566). พฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในเขตตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย. กัมพล เพ็ชรล้อมทอง, สุรภา เอ็มสกุล และ ธนัสภา โจรนตระกูล.(2564). กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนแบบพึ่งพาตน. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. คณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา. (2545). คณะกรรมการพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาคาความยากจนของ ประชาชน. ม.ป.พ.

- จุฬามณี แก้วโพนทอง, ทรงพล โชติกเวชกุล, ปัญญา คล้ายเดช และพระสุนทร ชำกรม. (2551). *การบริหารจัดการชุมชนเพื่อความยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2558). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระเมธี วังไฉ, พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ธนินันท์ คุ่มถิ่นแก้ว. (2567). *ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม. (2554). *การวางแผนพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.